

Regelink
Ecologie & Landschap

Broedvogel en vleermuisonderzoek

W. Arntsz terrein Utrecht

In het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	
In opdracht van	Vormontwikkeling B.V.
Naam opdrachtgever	
Rapportnummer	RA17658-02
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	22 oktober 2018
Aantal pagina's	23
Collegiale toets	
Wijze van citeren	n, 2018. Broedvogel en vleermuisonderzoek W. Arntsz terrein Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming. Rapport RA17658-02, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Gerrit Zegelaarstraat 1
6709 TA Wageningen
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doel	4
2. Werkwijze en inspanning	5
2.1 Huismus	5
2.2 Gierzwaluw	6
2.3 Vleermuizen	6
2.4 Volledigheid inventarisatie	6
3. Omschrijving plangebied	7
4. Resultaten	8
4.1 Huismus	8
4.2 Gierzwaluw	8
4.3 Gewone Dwergvleermuis	8
5. Ingreep	10
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	11
6.1 Effectbepaling	11
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	11
7. Conclusies en aanbevelingen	12
7.1 Conclusies	12
7.2 Aanbevelingen	12
8. Bronnen	14
8.1 Literatuur	14
8.2 Websites	14
Bijlage 1. Foto-impressie plangebied	15
Bijlage 2. Waarnemingskaarten	16
Bijlage 3. Wet- en regelgeving	19
Wet natuurbescherming	19
Natuurnetwerk Nederland	22
Wet dieren	23

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Topvorm Vastgoed B.V is voornemens om het plangebied op het W. Arntsz terrein tussen de Lange Nieuwstraat en de Vrouwjuttenthof te herontwikkelen. Hiertoe vindt sloop, nieuwbouw en renovatie plaats.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische quickscan (Van Diedenhoven, 2018) blijkt dat in het plangebied mogelijk vleermuizen, huismus (*Passer domesticus*) en gierzwaluw (*Apus apus*) aanwezig zijn. Deze soorten zijn beschermd binnen de Wet Natuurbescherming. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van Topvorm Vastgoed B.V in het plangebied aanvullend onderzoek naar vleermuizen, huismus en gierzwaluw uitgevoerd.

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke beschermde soorten vogels komen voor in het plangebied?
- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige beschermde soorten?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In het voorjaar, zomer en najaar van 2018 werd het plangebied op het W. Arntsz terrein geïnventariseerd op de aanwezigheid van huismus, gierzwaluwen en vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van huismus, gierzwaluwen en vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

N = nestlocaties, L= Leefgebied, V= Vliegroute, K= Kraamverblijf, Z= Zomerverblijf, P=Paarverblijf, MZ= middernachtelijk zwermgedrag winterverblijfplaats

Datum	Tijdstip	Onderzochte functies	Naam medewerker	Weersomstandigheden
20-04-2018	08.00-10.00	Huisumus: N, L	M. van Dienenhoven	18°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
11-05-2018	09.00-10.30	Huisumus: N, L	M. van Dienenhoven	15°C, half bewolkt, droog, 1 Bft
24-05-2018	21:00-22:30	Gierzwaluw: N	M. van Dienenhoven	19 °C, bewolkt, droog, 2 Bft
24-05-2018	22:45-23.30	Vleermuizen: V, F, K, Z	M. van Dienenhoven M. Wander	17 °C, bewolkt, droog, 2 Bft
23-06-2018	03:45-05:30	Vleermuizen: V, F, K, Z	M. van Dienenhoven M. Wander	10 °C, licht bewolkt, droog, 3 Bft
25-06-2018	20:30-22:00	Gierzwaluw: N	M. van Dienenhoven	21°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
25-06-2018	22:00-00:00	Vleermuizen: V, F, K, Z	M. van Dienenhoven M. Wander	19°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
04-07-2018	20:00-22:00	Gierzwaluw: N	M. van Dienenhoven	19 °C, bewolkt, droog, 2 Bft
16-08-2018	00:00-02:00	Vleermuizen: V, F, P, MZ	M. van Dienenhoven	17°C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
07-09-2018	22:00-00:00	Vleermuizen: V, F, P, MZ	M. van Dienenhoven	12°C, zwaar bewolkt, 3 Bft

2.1 Huismus

Het onderzoek naar nestplaatsen en leefgebied van huismus werd uitgevoerd volgens de richtlijnen in het Kennisdocument Huismus. Tijdens het veldbezoek werd het plangebied met behulp van gehoor en zicht geïnventariseerd. Daarbij werd gelet op geschikt foerageergebied, foeragerende dieren, vogels die met nestmateriaal of voedsel slepen en vogels die gebouwen invliegen. De inventarisaties werden overdag uitgevoerd. De data van de veldbezoeken en de weersomstandigheden zijn opgenomen in tabel 1.

2.2 Gierzwaluw

Het onderzoek naar nestplaatsen van gierzwaluw werd uitgevoerd volgens de richtlijnen in het Kennisdocument Gierzwaluw. Gedurende de veldbezoeken werd het plangebied geïnventariseerd vanaf anderhalf- tot twee uur voor tot even na zonsondergang. Hierbij werd gelet op laag door het plangebied vliegende en roepende vogels, vogels die de woningen in- en uitvlogen en het geluid van roepende jongen. De data van de veldbezoeken en de weersomstandigheden zijn opgenomen in tabel 1.

2.3 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zichtwaarnemingen geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat. Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

In de periode tussen mei en augustus werden de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd. Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnventariseerd.

De inventarisaties werden lopend uitgevoerd. Het plangebied en het omliggende gebied werden meerdere keren doorkruist.

2.4 Volledigheid inventarisatie

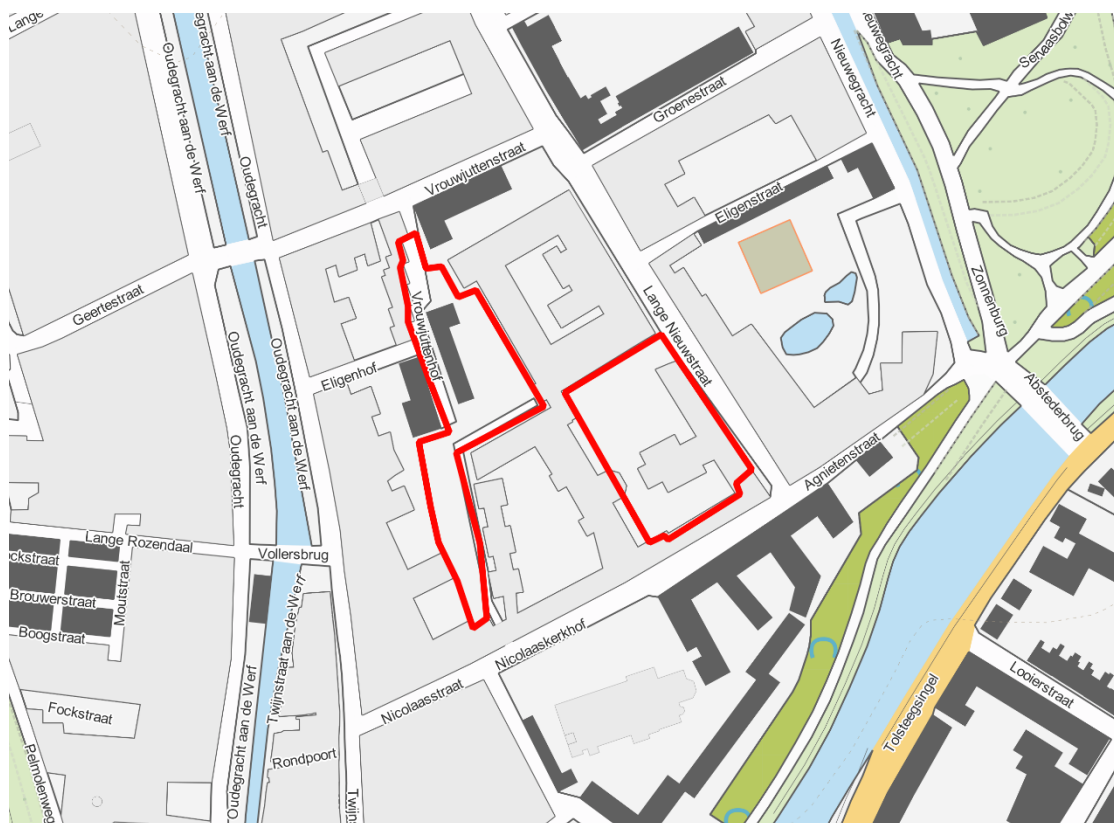
Het huismussen en het gierzwaluw onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen in de overeenkomstige Kennisdocumenten van BIJ12. De vleermuisinventarisatie is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur.

Inventarisaties zijn een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip ook wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methoden en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen op het huidige terrein van W. Arntz, een instelling voor geestelijke gezondheidszorg. Het plangebied ligt in de wijk Museumkwartier in de stad Utrecht, provincie Utrecht. In het plangebied staan twee gebouwen, een aan de Vrouwjuttenhof, gebouw Bleijenburg, en het pand aan de Lange Nieuwstraat nummer 89. Aan de achterzijde van dit pand bevindt zich een aanbouw. In figuur 1 is de begrenzing van het plangebied met rood aangegeven. Een verdere beschrijving van het plangebied is opgenomen in de ecologische quickscan (Van Dienenhoven, 2018).

Figuur 1 Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2018.

4. Resultaten

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied de volgende beschermde soorten aangetroffen:

- Huismus
- Gierzwaluw
- Gewone dwergvleermuis

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1.

4.1 Huismus

In het plangebied zijn bij de tweede inventarisatieronde drie huismussen waargenomen. Deze zaten in het groen van de tuinen aan de westkant van het plangebied. Er is geen territoriaal of nestindicerend gedrag van huismussen waargenomen. Ook zijn er geen nesten van huismussen aangetroffen. Het plangebied is geen essentieel leefgebied van de huismus. De aanwezigheid van enkele mussen is mogelijk een indicatie dat het plangebied in de nabijheid ligt van leefgebied van huismussen.

4.2 Gierzwaluw

Tijdens het onderzoek zijn hoog boven het plangebied overvliegende gierzwaluwen waargenomen. Ook zijn in de omgeving van het plangebied enkele waarnemingen gedaan van lager vliegende groepjes gierzwaluwen. Aan de rand van het plangebied, in woningen aan de Karmelietenhof en de Twijnstraat, is een invliegende gierzwaluw en nestindicerend gedrag waargenomen. In het plangebied zelf zijn geen gierzwaluwen aangetroffen en zijn er geen aanwijzingen dat er nesten in het plangebied zijn. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1.

4.3 Gewone Dwergvleermuis

4.3.1 Foerageergebied

In de tuin achter het gebouw aan de Lange Nieuwstraat vloog vrijwel elke onderzoekavond één en soms twee gewone dwergvleermuizen. Deze bleef hier geruime tijd foerageren en verdween na een uur uit het plangebied. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor gewone dwergvleermuis is.

4.3.2 Vliegroutes

Enkele gewone dwergvleermuizen zijn passerend door de Lange Nieuwstraat waargenomen. In het plangebied zelf zijn geen vleermuizen op vliegroute waargenomen. Essentiële vliegroutes zijn dan ook niet aanwezig in het plangebied.

4.3.3 Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

Zomerverblijf

In de zomermaanden werden geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. In de woningen direct naast het plangebied aan de Vrouwjuttenhof is wel een verblijfplaats gevonden. Hier zijn 3 uitvliegende individuen gezien. De locatie van de verblijfplaats is weergegeven op de kaart in Bijlage 1.

Kraamverblijf

Er is geen kraamverblijf in het plangebied gevonden tijdens de inventarisaties. Ook zijn er geen verblijfplaatsen in de omgeving van het plangebied aangetroffen.

Paarverblijf

Tijdens de paarperiode (augustus – september) werden twee roepende mannetjes gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze vlogen rond in de omgeving van de zomerverblijfplaats aan de Vrouwjuttenhof. Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is daarom de ligging van de paarverblijfplaatsen geïnterpreteerd en weergegeven op de waarnemingenkaart in Bijlage 2.

5. Ingreep

De initiatiefnemer is voornemens om het plangebied te herontwikkelen. Het gebouw aan de Lange Nieuwstraat wordt gerenoveerd en krijgt een nieuwe bestemming in de vorm van hotel gecombineerd met appartementen. Dit project voert de naam Museo of Museumhotel. De aanbouw aan het Museo gebouw wordt gesloopt. Het groen in het plangebied direct bij de gebouwen zal worden verwijderd. Bomen in het middenterrein van het plangebied blijven behouden.

Het gebouw Bleijenburg aan de Vrouwjutenhof wordt gesloopt. Op deze locatie komt een nieuw gebouw 'Bleijenburg' en er worden er woningen bijgebouwd in de zuidoosthoek van het plangebied. Dit deel van het project heet "De Overtuinen". De nieuwbouw vindt (gedeeltelijk) plaats op het terrein van de huidige gemeenschappelijke tuin. Een deel van het terrein rondom de nieuwbouwwoningen wordt opnieuw ingericht als gemeenschappelijke tuin. Voor de beplanting en het groen in het deel 'Overtuinen' zal nog een ontwerp gemaakt worden. In onderstaande figuur is een impressie weergegeven van de plandeel "Overtuinen".

Figuur 2 schetsontwerp Overtuinen.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

Broedvogels

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van huismus of gierwaluw aangetroffen. Er zijn enkele individuen huismus waargenomen. Mogelijk zijn dit individuen die incidenteel foerageren in het plangebied. Het plangebied maakt geen deel uit van essentieel leefgebied van de huismus. Door de ingreep gaat de foerageermogelijkheid in ieder geval tijdelijk verloren.

De gierwaluw is hoog boven het plangebied waargenomen. Daarnaast is er aan de westkant buiten het plangebied in een woning een nest waargenomen en bij een andere woning een mogelijke nestlocatie. Het plangebied zelf heeft geen essentiële functies voor gierwaluw. De (mogelijke) nestlocaties liggen voldoende ver af van de geplande nieuwbouw, waardoor er geen effecten op het functioneren van de deze nestlocaties is te verwachten. De ingreep heeft geen negatieve effecten op deze soort.

Vleermuizen

In het plangebied zijn geen zomer, kraam of paarverblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen vleermuizen. Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Essentiële vliegroutes worden daarom niet in het plangebied verwacht. Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door gewone dwergvleermuis. Door het beperkt aantal individuen (twee) dat ter plaatse foerageert kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied is. De sloop van locaties heeft daarom geen indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen in de omgeving.

Direct naast het plangebied aan de Vrouwjuttenhof is een zomerverblijf van gewone dwergvleermuis vastgesteld (3-6 individuen). Aan de achterzijde van deze woningen zijn ook foeragerende en roepende gewone dwergvleermuis waargenomen. De verblijfplaats ligt in de invloedssfeer van werkzaamheden van de geplande sloop en bouwactiviteiten. Hierdoor kan de verblijfplaats tijdelijk onaantrekkelijk zijn voor vleermuizen. Omdat gewone dwergvleermuizen gebruik maken van een netwerk aan verblijfplaatsen, zullen de vleermuizen zelf andere locaties opzoeken. Hierdoor is dit tijdelijke effect minimaal.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

Lokale gunstige staat van instandhouding

De lokale gunstige staat van instandhouding huismus, gierwaluw en gewone dwergvleermuis zal niet verslechteren, aangezien er geen verblijfplaatsen of andere essentiële functies van deze soorten in het plangebied zijn.

Verbodsbepalingen

Door de ingreep worden geen verbodsbepalingen van Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming overtreden.

Uit de effectbepaling blijkt dat negatieve effecten niet aan de orde zijn. Hierdoor is een overtreding van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Algemeen

- Omdat het onderzoek heeft plaatsgevonden volgens de Kennisdocument Huismus, Gierzwaluw en het Vleermuisprotocol 2017 kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor enkele (2-4) gewone dwergvleermuizen als niet essentieel foerageergebied.
- Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes van vleermuizen waargenomen. Het is aannemelijk dat in het plangebied geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn.
- Er zijn geen zomer-, kraam-, of paarverblijfplaatsen waargenomen.
- In het plangebied zijn geen aanwijzingen voor winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

Effecten

- Een zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis net buiten het plangebied is tijdens de werkzaamheden mogelijk minder aantrekkelijk. Dit effect is te beperken door geen bouwverlichting in de avond en nacht aan te laten.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden worden lid 1, 2 en 4 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming niet overtreden.

7.2 Aanbevelingen

- De foerageermogelijkheden (niet essentieel) voor huismus en gewone dwergvleermuis zullen tijdelijk afnemen. Na de herinrichting zal er nieuwe beplanting terugkomen, waardoor de foerageermogelijkheid voor beide soorten weer op hetzelfde niveau kan komen als voor de ingreep. Kies voor de beplanting voor inheemse bomen en plantensoorten, die aantrekkelijk zijn voor insecten. Hierdoor ontstaan weer foerageermogelijkheden voor huismussen (en andere stadsvogels) en vleermuizen.
- De nieuwbouw biedt uitstekende mogelijkheden voor natuurinclusief bouwen. Het is ontwerptechnisch tegenwoordig zeer goed mogelijk om voorzieningen voor huismussen, gierzwaluw en vleermuizen esthetisch en duurzaam te verwerken. Aangezien in en om het plangebied deze soorten zijn aangetroffen is het een goede kans om bij te dragen aan de bescherming van deze veel in de stad voorkomende soorten. Vanuit de gemeente Utrecht is de wens uitgesproken om extra winterverblijven voor vleermuizen in de stad te realiseren. De

nieuwbouw op de locatie van gebouw Bleijenburg is hiertoe mogelijk zeer geschikt. Het verdient aanbeveling deze mogelijkheden samen met een ecooloog te onderzoeken.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

M. van Dienenhoven, 2018. Ecologische quickscan Vrouwjutenhof en Lange Nieuwstraat Utrecht. In het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport RA17658-01, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html>] (22-10-2018)].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus* Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Huismus *Passer domesticus* Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>]. (22-10-2018)].

8.2 Websites

www.bij12.nl/

www.zoogdieratlas.nl

www.batecho.eu

www.zoogdierverseniging.nl

www.telmee.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

www.vleermuis.net

www.waarneming.nl

Bijlage 1. Foto-impressie plangebied

Bijlage 2. Waarnemingskaarten

Op de volgende pagina's zijn de kaarten van de waarnemingen:

- Gierzwaluw en Huismus
- Vleermuizen

De symbolen voor roepende en foeragerende vleermuizen betreffen waarnemingen van waargenomen gedrag door de betreffende soorten en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Vleermuizen

Waarnemingen

- Gewone dwergvleermuis
- Foeragerend
- ♂ Roepend
- 🏠 Zomerverblijfplaats in gebouw
- 🔴 Plangebieden

Opdrachtgever: Vorm Ontwikkeling bv
 Projectnummer: 17658
 Datum: 20 september 2018

 Regelink
 Ecologie & Landschap

0 10 20 30 40 m

Bijlage 3. Wet- en regelgeving

Wet natuurbescherming

Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang (zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels.

Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;

3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;
- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.